
**POROČILO O KONFERENCI O NESNOVNI KULTURNI
DEDIŠČINI VELIKE BRITANIJE**
(Intangible Cultural Heritage in the UK: promoting and
safeguarding our diverse living cultures)
London, 20. september 2014

Tjaša Zidarič

279

Pripovedovanje zgodb, uprizoritvene umetnosti, raznovrstne družbene prakse, rituali in praznovanja, znanja in prakse o naravi in vesolju, tradicionalne obrti, znanja in spretnosti ... Vse to je konstitutivni del tradicije in kulturne dediščine Velike Britanije in ima temeljno vlogo tako pri oblikovanju sedanjega načina življenja kot tudi pričevanju o britanski zgodovini in vsesplošnem formiranju nacionalne identitete.

V septembru 2014 sem se v okviru svojega dela na področju nesnovne kulturne dediščine ter priprave predlogov za vpis v slovenski nacionalni Register v Museum of London Docklands udeležila konference *Intangible Cultural Heritage in the UK: promoting and safeguarding our diverse living cultures*. Konferenco so pripravili znotraj nacionalnega komiteja ICOMOS-UK (International Council for Monuments and Sites – United Kingdom) v sodelovanju z Museum of London Docklands. Gre za prvo konferenco v Veliki Britaniji, ki se je posvečala izključno tematiki nesnovne kulturne dediščine.

Po uvodnih nagovorih ter uvodni predstavitvi multikulturno obarvane poezije svetovno znane angleške pesnice in pisateljice Patience Agbabi je v prvem delu konference svoj prispevek predstavila Clara Arokiasamy, predsednica komiteja za nesnovno kulturno dediščino ICOMOS-UK, ki je osvetlila vprašanje, kaj je nesnovna kulturna dediščina Velike Britanije. Predstavila je razvijajočo se konceptualizacijo projektov in programov za skupnosti nosilcev v zadnjih desetletjih po vodilih Unescove Konvencije, ki je Velika Britanija doslej še ni ratificirala. Nekatere akademske študije se zavzemajo za podpis Konvencije, medtem ko so druge manj prepričane o njeni zaslužnosti. Bogata nesnovna dediščina Velike Britanije naj bi bila že primerno cenjena in varovana, problematična je opredelitev nesnovne dediščine in zakonodaja v zvezi s tako 'krhkim' področjem. Kljub temu so se v zadnjih letih formirale raznovrstne prakse in programi za skupnosti nosilcev, ki jih financirajo iz sredstev nacionalne loterije in druge lokalne in vladne strategije, dejavnosti kulturnega sektorja in nevladnih organizacij. V zvezi s tematiko je izpostavila medsebojno spoštovanje med različnimi socialnimi skupinami in svoje stališče zaslužnosti Konvencije, ki je predstavljalo tudi enega izmed razlogov za organizacijo konference.

Museum of London Docklands v nekdanjem skladišču sladkorja iz zgodnjega 19. stoletja
(Foto: Tjaša Zidarič)

Anna Leask, članica delovne skupine za nesovno kulturno dediščino edinburške Univerze Napier, je predstavila škotsko izkušnjo v zvezi z njenim evidentiranjem in varovanjem. Škotska je v ospredju pri raziskovanju in varovanju nesovne kulturne dediščine Velike Britanije. Znana je po bogati in raznoliki kulturni dediščini, od ustnih tradicij in performativnih umetnosti do rokodelstva, družbenih praks, ritualov in festivalskih dogodkov. Leaskova je opisala delovanje skupine v okviru triletnega raziskovalnega projekta varovanja in kartiranja nesovne dediščine Škotske ter izkušnjo z vzpostavljanjem Registra, ki je javnosti v obliki baze podatkov dostopen na spletu. Kot alternativo za njeno varovanje in promocijo je še posebej izpostavila vlogo turizma in tudi muzejev in galerij.

Tom Selwyn, profesor z londonske Šole za orientalske in afriške študije Univerze v Londonu, je nesovno kulturno dediščino na konkretnih primerih urbanih in ruralnih prostorov, v katerih se le-ta formira, umestil v širši antropološki kontekst. Pri tem so (snovni) prostori označevalci kulturnih korenin ter identitete večšin, ki so vključene v njihovo produkcijo. Na primeru poti, ki jo je prehodil na vzhodu Anglije razmišljujoč o nesovni kulturni dediščini krajev, prostorov, stavb, je predstavil lastne antropološke refleksije v zvezi s tematiko. Pri tem je zanimivo široko pojmovanje nesovne kulturne dediščine z vključevanjem kulturnih prostorov, v katerih sta locirani tako tradicionalna kot tudi popularna kultura. Nesovna dediščina pa je zamišljena kot vsa človeška dediščina, ki je ključna pri človekovem umeščanju v svet in pomenih, ki se pri tem oblikujejo.

Robin Wood, predsednik in soustanovitelj Združenja dediščine obrti in tradicionalni izdelovalec izdelkov iz lesa, je v svojem prispevku problematiziral zaščito rokodelskih in umetnostnih obrti kot najbolj snovnega področja nesovne dediščine. Britanija, dežela rokodelcev in kraj rojstva industrijske revolucije, je znana po mnogih obrtnih veščinah, kot so draguljarstvo, sedlarstvo, klobučarstvo, lončarstvo ... Dediščina izdelovanja obstaja, vendar za razliko od drugih svetovnih držav ni ustrezno zaščiten in mnoge obrti so na robu izumrtja. Vzpostaviti bi bilo potrebno ustrezne mehanizme za predajanje veščin izučenih rokodelcev iz roda v rod. Zato Združenje, financirano s strani loterijskega sklada, podpira podpis Unescove Konvencije. Za to se zavzemajo tudi s peticijo, ki jo posredujejo na svoji spletni strani.

281

Konferenca Intangible Cultural Heritage in the UK kot pobuda za vzpostavitev sistema varovanja nesovne kulturne dediščine v Veliki Britaniji (Foto: Tjaša Zidarič)

Izzy Mohammed iz arhiva knjižnice v Birminghamu je predstavil arhivsko gradivo, ki priča o nesovni kulturni dediščini birminghamske črnske in azijske skupnosti, predvsem v smislu odnosa do dokumentiranja in arhiviranja načina življenja in kulture skupin migrantov oz. skupnosti diaspore. Prezentacija se je posvečala posameznim osebam, zbirkam in arhivskemu materialu birminghamske knjižnice ter odprla razpravo o priložnostih in izzivih v zvezi z nesovno kulturno dediščino sodobne skupnosti diaspore. Tudi Mohammed je podal širši pogled na nesovno kulturno dediščino, katere dokumentiranje naj vključuje kuhinjo in hrano, vero in verske prakse, rituale, kot so poroke, pogrebi, in tudi prosti čas.

V nadaljevanju sta sočasno potekala dva panela s po tremi krajšimi predstavitevami. V prvem je Margaret Birley predstavila nesnovno kulturno dediščino, kot je prisotna v glasbeni galeriji londonskega muzeja Horniman, in projekt njenega dokumentiranja. Katy Spicer iz angleškega Društva za ljudske ples in pesmi je predstavila projekt, v katerem so zbrali 58.000 elementov ljudskega materiala – rokopisov, terenskih zvezkov, korespondenc in fotografij iz zgodnjega 20. stoletja ter vzpostavili spletno bazo podatkov, ki danes formira največjo svetovno bazo ljudskega materiala. Projekt spremljajo mnogi programi za učenje in sodelovanje javnosti, v katere je bilo vključenih že prek 13.000 ljudi. Caroline Oates iz Društva za folkloro pa je predstavila dejavnosti društva v zvezi z raziskavami, varovanjem in prenašanjem folklorne, kot na primer čarovnije, čarovništva, verovanja v duhove itd.

Sama sem se udeležila drugega panela, v katerem smo poslušali prezentacijo Davida Edwardsa s komisije za gozdarstvo, ki se ukvarja se z vključevanjem socialnih in kulturnih vrednot v odločanje o gozdni krajini. Nesnovna kulturna dediščina v odnosu do gozdov obsega raznovrstna z gozdom povezana kulturna verovanja in prakse, od tradicionalnega rokodelstva do njujejdz spiritualizma, od keltskih poganskih ritualov in svetih krajev do gozdov kot krajev ritualov sodobne popularne kulture. V drugem prispevku je Tola Dabiri, neodvisna svetovalka za kulturno dediščino, predstavila nesnovno kulturno dediščino karnevalov karibske in južnoameriške skupnosti v Londonu. Le-ta je kompleksna in je rezultat specifične poti razvoja globalnega raziskovanja, trgovine in kolonizacije. Na primeru nesnovne kulturne dediščine karnevala, ki je v Južno Ameriko in na Karibe pripotovala z ugrabljenimi afriškimi sužnji, od tam pa v Evropo, lahko opazujemo povezavo afriške diaspore z matično afriško kulturo. Moderni karneval je skozi ustni prenos znanja in veščin ohranil elemente tradicionalnega afriškega plesa, jezika, kostumov in verovanj. V nadaljevanju je Mike Forbes iz Društva za pripovedovanje zgodb predstavil vlogo društva pri promociji ustnega pripovedovanja tradicionalnih mitov, legend in ljudskih zgodb, ki ima velik pomen za varovanje in prenašanje nesnovne kulturne dediščine. Skozi zgodbo je podal primer, kako naj pripovedovalec spoštuje zgodbo, njeno starost in kulturni izvor ter s tem varuje njeno nesnovno naravo. V društvu so s povabilom na konferenco spoznali, kako pomemben je pravilen način ustnega prenosa za ohranjanje tradicijske kulturne dediščine in izpostavili potrebo po več tovrstnih pobudah v bodočnosti. Panelu je sledila diskusija.

V zadnjem delu konference je Carole Souter, direktorica nacionalnega loterijskega sklada za dediščino, predstavila delovanje sklada. Zanimivo je, da v Veliki Britaniji največ projektov v zvezi z varovanjem in ohranjanjem nesnovne kulturne dediščine podpirajo s sredstvi sklada nacionalne loterije za 'dobre namene'. Projekte podpirajo sistematično po Unescovih smernicah in kategorijah: ustna izročila, izraze in jezik, uprizoritvene umetnosti, družbene prakse, rituale in praznovanja, znanja in prakse o naravi in svetu in tradicionalne obrtne veščine. Souterjeva je predstavila rezultate nekaterih projektov in predlagala strateški okvir za delovanje sklada v prihodnosti. Konferenco je sklenil David Thackray, predsednik ICOMOS-UK, ki je povzel njeno vsebino in podal zaključne komentarje.

Predstavitve so bile izbrane tako, da so teoretične kontekste združevale s praktičnimi primeri, saj so svoje prispevke predstavili tako strokovnjaki kot tudi predstavniki skupnosti nosilcev. Glavni cilj konference je bil ozaveščanje o različnih vrstah nesovne kulturne dediščine kulturno in etnično raznolikih skupin Velike Britanije, tako na podeželju kot tudi v mestih. Konferenca je raziskala nekatera vprašanja in izzive v zvezi z ohranjanjem in prenosom tradicij in živih kulturnih izrazov na prihodnje generacije. Prispevki avtorjev so osvetlili zanimive nove poglede in perspektive v zvezi s tematiko in ponudili mnoga izhodišča za razmislek. V prvi vrsti je konferenca pomenila spodbudo za vzpostavitev sistema varovanja nesovne kulturne dediščine v Veliki Britaniji, pri čemer je za nas zanimiv izrazit multikulturni kontekst njene pojavnosti.

S spoznavanjem pestrosti svetovne kulturne dediščine se naše delo Koordinatorja varstva žive kulturne dediščine umešča v širši svetovni kontekst in prispeva k spoštovanju raznolikosti svetovnih kultur. Nesovna kulturna dediščina, po svoji naravi fluidna in spreminjajoča se oblika kulturne dediščine, lahko predstavlja medij za opazovanje podobnosti, razlik, prepletanja in medsebojnih vplivov med raznovrstnimi svetovnimi kulturami ter spodbuja mednarodno pomoč in sodelovanje.